

Claudiu Constantin Dinu, Mădălina Dinu

Fișe OEPA

Organizarea și exercitarea profesiei de avocat

Include grilele de examen:

- *Primire în profesie – avocat stagiar 2013-2019*
- *Primire în profesie – avocat definitiv 2014-2019*
- *Absolvire INPPA 2013-2019*

Cu explicații ale variantelor de răspuns

Ediția a 4-a, revizuită și adăugită

Sediul materiei: art. 70-84 din Legea nr. 51/1995; art. 150-172 din Statutul profesiei de avocat; art. 3.7.2. din Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană, art. 22 din Codul deontologic al avocatului român.

Noțiune – prin asistență judiciară se înțelege asistența juridică acordată prin avocat [art. 150 alin. (1) din Statut].

- asistența judiciară este o garanție care asigură respectarea principiilor generale ale procesului civil sau penal, fiind o componentă importantă a dreptului la apărare;
- urmărește să asigure exercitarea deplină și calificată a tuturor atributelor dreptului la apărare al beneficiarilor săi.

I. CARACTERISTICILE ASISTENȚEI JUDICIARE

- este **una dintre formele asistenței juridice** ce poate fi acordată de avocat conform art. 3 din Lege;
- spre deosebire de asistența juridică propriu-zisă acordată de avocat la solicitarea clientului, în cazul asistenței judiciare, **desemnarea se face de către barou**, la solicitarea clientului, organului judiciar ori a autorității publice (se creează un raport contractual mediat);
- asistența judiciară **implică o colaborare instituțională**, sens în care U.N.B.R. și barourile conlucrează cu Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, precum și cu parchetele de pe lângă acestea, în vederea desfășurării în bune condiții a activității de acordare a asistenței judiciare;
- fiecare barou organizează și asigură funcționarea a câte unui serviciu de asistență judiciară pe lângă fiecare judecătorie (în concret, sarcina incumbă Consiliului baroului);
- Consiliul fiecărui barou adoptă regulamentul propriu de organizare și funcționare a serviciilor de asistență judiciară, pentru asigurarea apărării obligatorii și a asistenței judiciare, ca formă a ajutorului public judiciar;
- avocatul desemnat să acorde asistența judiciară este protejat de lege, supunându-se numai legii, Statutului profesiei și Codului deontologic;
- spre deosebire de asistența juridică propriu-zisă (în care avocatul are dreptul să refuze prestarea serviciului avocațial), în cazul asistenței judiciare **avocatul are obligația să acorde, atunci când este desemnat din oficiu sau gratuit, această asistență**, refuzul putând fi valabil numai în situațiile expres prevăzute de lege;

- atunci când avocatul este apărător în cadrul asistenței judiciare, acesta are toate drepturile și obligațiile în raport cu clientul, întocmai ca un avocat ales;
- avocatul care acordă asistență judiciară **nu are dreptul să primească de la beneficiar niciun fel de sume de bani ori alte recompense**, nici chiar cu titlu de acoperire a cheltuielilor;
- mandatul avocatului desemnat să acorde asistența judiciară obligatorie **încetează în momentul în care partea își angajează un apărător**;
- avocatul delegat pentru asigurarea apărării gratuite **are drepturile și obligațiile prevăzute de Lege și de Statut** în îndeplinirea mandatului acordat în interesul beneficiarului gratuității, pe care trebuie să îl trateze cu atenția cuvenită oricărui client.

II. FORMELE ASISTENȚEI JUDICIARE

- asistența judiciară poate îmbrăca forme diferite, în funcție de mai multe **criterii**:

1. În funcție de obiectul asistenței judiciare (art. 70 din Lege), aceasta se clasifică în:

- în cauzele penale, în care apărarea este obligatorie potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală;
- în orice alte cauze decât cele penale, ca modalitate de acordare a ajutorului public judiciar, în condițiile legii;
- asistența judiciară prin avocat, acordată la solicitarea organelor **administrației publice locale**;
- **în cazuri de excepție**, dacă drepturile persoanei lipsite de mijloace materiale ar fi prejudiciate prin întârziere, decanul baroului poate aproba acordarea cu titlu gratuit a asistenței de specialitate juridică.

2. În funcție de remunerația acordată avocatului, care are calitatea de apărător în cadrul asistenței judiciare, distingem:

- asistență judiciară remunerată (reprezintă regula în materie);
- asistență judiciară gratuită (reprezintă excepția, dacă persoana este lipsită de mijloace materiale, conform dispozițiilor legale).

3. În raport cu etapa pentru care se acordă asistență judiciară, există două forme:

- asistență **judiciară** (presupune o asistare juridică în fața instanțelor judecătorești și a altor organe de jurisdicție);
- asistență **extrajudiciară** (acordarea de consultații în vederea inițierii ori soluționării unui litigiu pentru care legea prevede acordarea ajutorului public judiciar sau, după caz, în vederea inițierii

unei proceduri judiciare, arbitrale ori administrativ-jurisdicționale în cazurile prevăzute de lege și pregătirea și întocmirea documentelor pentru inițierea unei proceduri judiciare, inclusiv a unei proceduri prealabile obligatorii sau facultative);

- avocatul desemnat să acorde ajutorul public judiciar **nu poate refuza această sarcină profesională decât**:
  - ❖ în caz de conflict de interese;
  - ❖ pentru alte motive justificate.
- refuzul nejustificat de a prelua cazul sau de a continua executarea constituie **abatere disciplinară**;
- refuzul nejustificat al beneficiarului sau renunțarea unilaterală și nejustificată a acestuia la asistența acordată de avocatul desemnat duce la **încetarea ajutorului public sub forma asistenței prin avocat**;
- decanului baroului îi revine competența de a aprecia caracterul justificat sau nejustificat al refuzului ori renunțării;
- **asistența judiciară gratuită acordată poate fi retrasă** de către decanul baroului, dacă se dovedește că:
  - ❖ a fost obținută prin fraudă;
  - ❖ starea de nevoie a solicitantului a încetat sau s-a ameliorat și permite plata onorariului.

III. CONDIȚIILE DE ACORDARE A ASISTENȚEI JUDICIARE

1. Asistența judiciară în materie civilă prin reprezentare sau asistare în fața instanțelor judecătorești ori a altor organe de jurisdicție

- asistența **se acordă potrivit O.U.G. nr. 51/2008 (art. 11-19)** privind ajutorul public judiciar în materie civilă, ceea ce presupune o încuviințare a cererii de ajutor public judiciar sub forma asistenței prin avocat;
- în termen de 3 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a cererii de ajutor public judiciar, decanul baroului va desemna un avocat înscris în Registrul de asistență judiciară pentru a asigura asistența prin avocat solicitată;
- avocatului desemnat i se va comunica de către decan înștiințarea de numire și o copie a încheierii de încuviințare a cererii de ajutor public judiciar, iar beneficiarul ajutorului judiciar va fi înștiințat de îndată cu privire la numele avocatului desemnat;
- în toate cazurile, beneficiarul ajutorului public judiciar poate solicita el însuși desemnarea unui anumit avocat, cu consimțământul acestuia, în condițiile legii.

2. Asistența judiciară în materie penală

- desemnarea avocatului din oficiu^[1] se face dacă suspectul sau inculpatul nu și-a ales un avocat, în următoarele cazuri:
  - ❖ când suspectul sau inculpatul este minor, internat într-un centru de detenție ori într-un centru educativ, când este reținut sau arestat, chiar în altă cauză, când față de acesta a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale, chiar în altă cauză, precum și în alte cazuri prevăzute de lege;
  - ❖ în cazul în care organul judiciar apreciază că suspectul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea;
  - ❖ în cursul procedurii în cameră preliminară și în cursul judecății în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani;
  - ❖ când asistența juridică este obligatorie, dacă avocatul ales lipsește nejustificat, nu asigură substituirea sau refuză nejustificat să exercite apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale;
  - ❖ în cursul judecății, când asistența juridică este obligatorie, dacă avocatul ales lipsește nejustificat la termenul de judecată, nu asigură substituirea sau refuză să efectueze apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale.

3. Asistența extrajudiciară

- asistența se acordă potrivit O.U.G. nr. 51/2008 (art. 35) privind ajutorul public judiciar în materie civilă;
- această asistență se acordă de Serviciul de asistență judiciară constituit la nivelul fiecărui barou, pe baza unei cereri;
- cererea va cuprinde:
  - ❖ mențiuni privind obiectul și natura solicitării de asistență;
  - ❖ identitatea, codul numeric personal, domiciliul;
  - ❖ starea materială a solicitantului și a familiei sale (se atașează înscrisuri doveditoare ale veniturilor acestuia și ale familiei sale, precum și dovezi cu privire la obligațiile de întreținere sau de plată); dovada stării materiale a solicitantului se face în condițiile art. 73 alin. (2) din Lege.
- dovada stării materiale a solicitantului se face, în principal, cu următoarele documente:
  - ❖ adeverința eliberată de autoritățile competente sau de către angajator, după caz, din care să rezulte veniturile profesionale ale solicitantului și ale celorlalți membri ai familiei supuse

---

^[1] Avocatul din oficiu desemnat este obligat să se prezinte ori de câte ori este solicitat de organul judiciar, asigurând o apărare concretă și efectivă în cauză – art. 91 alin. (3) C. proc. pen.

impozitării, potrivit legii impozitului pe venit, realizate în perioada prevăzută de legislația privind ajutorul public judiciar ori sumele încasate cu titlu de pensie, indemnizație de șomaj sau asigurări sociale și altele asemenea, încasate în aceeași perioadă;

- ❖ livretul de familie și, după caz, certificatele de naștere ale copiilor;
  - ❖ certificatul de persoană cu handicap al solicitantului sau al copilului, după caz;
  - ❖ declarație pe propria răspundere din care să reiasă că solicitantul și ceilalți membri ai familiei nu beneficiază de alte venituri suplimentare;
  - ❖ declarație pe propria răspundere privind situația patrimonială a solicitantului și a familiei sale;
  - ❖ declarație pe propria răspundere din care să rezulte că solicitantul și/sau celălalt părinte, natural ori adoptiv, ori, după caz, o altă persoană căreia i s-a încredințat copilul în vederea adopției sau care are copilul în plasament ori în plasament în regim de urgență sau care a fost numită tutore se ocupă de creșterea și îngrijirea copilului și că acesta nu este încredințat sau dat în plasament niciunui organism privat autorizat ori serviciu public autorizat sau niciunei persoane juridice;
  - ❖ dovada eliberată de autoritățile competente privind situația bunurilor imobile ale solicitantului sau, după caz, ale celorlalți membri ai familiei;
  - ❖ alte acte necesare stabilirii dreptului la acordarea de asistență judiciară, potrivit legii.
- ➔ cererea va fi însoțită și de o declarație pe propria răspundere a solicitantului, în sensul de a preciza dacă în cursul ultimelor 12 luni a mai beneficiat de ajutor public judiciar, în ce formă, pentru ce cauză, precum și cuantumul acestui ajutor;
  - ➔ cererea de acordare a asistenței extrajudiciare se depune la Serviciul de asistență judiciară și se soluționează în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la data înregistrării, prin decizie de admitere ori de respingere, după caz;
  - ➔ în temeiul deciziei de acordare a asistenței extrajudiciare, decanul baroului competent desemnează un avocat din Registrul de asistență judiciară al baroului;
  - ➔ decanul baroului poate aproba acordarea asistenței extrajudiciare de către un avocat ales de persoana căreia i se acordă asistență judiciară;
  - ➔ decizia se comunică solicitantului în termen de 5 zile lucrătoare de la data emiterii deciziei;
  - ➔ **decizia de admitere** a cererii de acordare a asistenței judiciare va cuprinde următoarele [art. 73 alin. (4) din Lege]:
    - ❖ denumirea actului;
    - ❖ denumirea organului emitent;
    - ❖ temeiul legal și de fapt pentru emiterea deciziei;
    - ❖ persoana căreia i se acordă asistența extrajudiciară;
    - ❖ tipul sau forma asistenței extrajudiciare acordate;

- ❖ data eliberării, funcția și semnătura persoanei care a eliberat actul respectiv.
- ➔ decizia de respingere a cererii de acordare a asistenței extrajudiciare poate fi contestată la Consiliul baroului, în termen de 5 zile de la comunicarea acesteia;
- ➔ contestațiile formulate împotriva deciziei de respingere se soluționează de Consiliul baroului, cu caracter de urgență la prima ședință a Consiliului baroului;
- ➔ **asistența extrajudiciară nu se acordă** în următoarele situații (art. 155 din Statut):
  - ❖ atunci când beneficiul adus solicitantului prin acordarea asistenței nu este justificat;
  - ❖ atunci când pretenția este vădit nejustificată, neîntemeiată sau inadmisibilă;
  - ❖ în cazul cetățenilor străini sau al persoanelor juridice străine solicitante, atunci când legislația lor națională nu prevede un tratament similar pentru cetățenii români;
  - ❖ atunci când solicitantul a fost decăzut din dreptul de a beneficia de asistență judiciară.

IV. ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII DE ACORDARE A ASISTENȚEI JUDICIARE

1. La nivel de barou

- ➔ barourile îndeplinesc următoarele atribuții:
  - ❖ organizează serviciile de asistență judiciară atât la nivelul fiecărui barou, cât și la sediul fiecărei instanțe judecătorești;
  - ❖ organizează și actualizează Registrul de asistență judiciară al fiecărui barou pe baza cererilor avocaților, aprobate de Consiliul baroului;
  - ❖ desemnează avocații înscrși în Registrul de asistență judiciară pentru acordarea asistenței judiciare, ținând cont de experiența profesională și de calificarea avocatului, precum și de natura și complexitatea cazului, de celelalte desemnări ale acestuia potrivit legii și de gradul de angajare al acestuia;
  - ❖ efectuează controlul asupra acordării asistenței judiciare de către avocații din cadrul baroului;
  - ❖ organizează și execută programe de popularizare a sistemului de asistență judiciară;
  - ❖ îndeplinesc orice alte atribuții prevăzute de lege sau de Regulamentul-cadru pentru organizarea serviciilor de asistență judiciară.

2. La nivel de Departament de coordonare a asistenței judiciare

- ➔ această structură este organizată în cadrul U.N.B.R., fiind un organ cu activitate permanentă, coordonat de un vicepreședinte al U.N.B.R.;
- ➔ departamentul de coordonare a asistenței judiciare emite decizii și norme metodologice în limitele atribuțiilor conferite prin Lege, în condițiile și cu procedura prevăzute de Statutul profesiei de avocat;

- ➔ departamentul de coordonare a asistenței judiciare are următoarele atribuții:
  - ❖ desfășoară conducerea metodologică a activității de acordare a asistenței judiciare;
  - ❖ elaborează proiectul de Regulament-cadru pentru organizarea serviciilor de asistență judiciară;
  - ❖ propune sau, după caz, avizează proiecte de protocoale ce se încheie cu autoritățile publice competente în scopul obținerii mijloacelor financiare necesare pentru organizarea serviciilor de asistență judiciară;
  - ❖ organizează Registrul național de asistență judiciară pe baza registrelor întocmite de barouri;
  - ❖ organizează și coordonează metodologia de plată a onorariilor pentru asistența judiciară acordată;
  - ❖ efectuează controlul asupra asistenței judiciare acordate;
  - ❖ elaborează proiecte de acte normative în domeniul asistenței judiciare, pe care le propune Ministerului Justiției în vederea promovării;
  - ❖ stabilește, împreună cu Ministerul Justiției, indicii statistici, ține evidența statistică a sistemului de asistență judiciară și analizează informațiile necesare pentru planificarea și coordonarea corectă a sistemului de asistență judiciară;
  - ❖ colaborează cu Ministerul Justiției pentru buna funcționare și planificarea, inclusiv din punct de vedere bugetar, a sistemului de asistență judiciară;
  - ❖ popularizează sistemul de asistență judiciară;
  - ❖ stabilește formularistica utilizată de barouri pentru organizarea activității de asistență judiciară și extrajudiciară, în condițiile legii;
  - ❖ reprezintă U.N.B.R. în domeniul asistenței judiciare, în cadrul colaborării internaționale în materie, în condițiile legii sau ale Statutului profesiei de avocat.

3. La nivelul Serviciilor de asistență judiciară

- ➔ aceste servicii sunt organizate la barou;
- ➔ pentru considerente de eficiență a funcționării lor, serviciile de asistență judiciară sunt organizate la sediul fiecărei instanțe judecătorești;
- ➔ serviciile de asistență sunt conduse de un avocat definitiv, numit de Consiliul baroului, și sunt coordonate de un membru al consiliului;
- ➔ organizarea, funcționarea și atribuțiile serviciilor de asistență judiciară se realizează potrivit regulamentului^[2] aprobat de Consiliul baroului, în baza Regulamentului-cadru pentru organizarea serviciilor de asistență judiciară, aprobat de Consiliul U.N.B.R.;

---

^[2] Hotărârea nr. 180 din 17 decembrie 2016 a Consiliului U.N.B.R. privind aprobarea Regulamentului Cadru pentru organizarea, funcționarea și atribuțiile serviciilor de asistență judiciară ale barourilor, publicată pe www.unbr.ro.

- Consiliul baroului poate decide ca serviciul de asistență judiciară să fie condus de un director angajat, pe bază de concurs, prin contract individual de muncă;
- pentru ocuparea funcției de director poate candida orice persoană fizică care îndeplinește condițiile Regulamentului cadru pentru organizarea serviciilor de asistență judiciară prevăzute în Statut.

4. La nivelul Registrului de asistență judiciară

- Registrul de asistență judiciară este organizat la fiecare barou;
- în acest registru sunt înscrși avocații ce pot fi desemnați pentru acordarea asistenței judiciare și a asistenței extrajudiciare;
- registrul este public, se păstrează pe suport hârtie și în format electronic și se publică pe pagina de internet a fiecărui barou;
- U.N.B.R. organizează Registrul național de asistență judiciară, constituit din registrele de asistență judiciară ale tuturor barourilor;
- Registrul național de asistență judiciară se publică pe pagina de internet a U.N.B.R. și se actualizează în mod automat odată cu actualizarea datelor din registrul fiecărui barou;
- înscrierea în Registrul de asistență judiciară se face în baza unei cereri a avocatului interesat (cerere tip conform formularului aprobat de Departamentul de coordonare a asistenței judiciare din cadrul U.N.B.R.);
- înscrierea în Registrul de asistență judiciară se efectuează în baza deciziei Consiliului baroului;
- **Consiliul baroului poate, motivat, să refuze** înscrierea în registru sau **să radieze** din registru un avocat **în următoarele cazuri:**
  - ❖ dacă avocatului solicitant i s-a aplicat o sancțiune disciplinară;
  - ❖ dacă avocatul este învinuit pentru săvârșirea unei infracțiuni de drept comun;
  - ❖ dacă s-a constatat încălcarea repetată a dispozițiilor legii sau calitatea inferioară a asistenței judiciare acordate;
  - ❖ dacă a refuzat să îndeplinească activitatea de curator după ce a fost numit sau a fost înlocuit din această calitate din motive imputabile acestuia.
- radierea din registru poate fi dispusă:
  - ❖ pentru o perioadă de un an;
  - ❖ pentru o perioadă de până la 3 ani (dacă se constată săvârșirea consecutivă a trei sau a mai multor abateri de la obligațiile prevăzute de lege).
- refuzul baroului de înscriere a avocatului solicitant în registru, precum și măsura radierii unui avocat din registru pot fi contestate potrivit procedurii prevăzute la capitolul VI din Lege;
- decizia de radiere din registru se aduce la cunoștință publicului prin afișare pe pagina de internet a baroului, precum și pe pagina de internet a U.N.B.R.;